

maa sige: Ja, men der have vi jo paataget os en vis Forpligtelse, en vis moralsk Forpligtelse til ikke at røre ved dette Spørgsmaal, vi have lagt en særlig Byrde paa visse Virksomheder og givet dem en Undtagelsesstilling, netop fordi de ere ioldbestyttede; kunne vi saa i samme Øjeblik berøbe dem Toldbestyttelsen?

Nu vil jo Toldlovforslaget blive fremlagt, og det forekommer mig da besynderligt, hvis de to Love skulde vandre ud sammen og Mottivet i det ene er Toldbestyttelse, medens man saa i samme Øjeblik tager Toldbestyttelsen bort. Det er et af de Spørgsmaal, der stiller mig noget betænkelig over for dette Forslag, og de Konsekvenser, der følger deraf, forekommer mig ogsaa ret aparte. — Saa vidt jeg kan se, ere de store Fællesmejerier paa Landet undtagne, hvorimod smaa Virksomheder af ikke nær saa farlig Bestaaffenhed ere medtagne i Loven. Og selv om man i det store og hele vil lade Agerbruget og Skovbruget udenfor — skønt det er vanskeligt at motivere, men man vil gøre det, fordi det er uoverkommeligt — ser jeg dog ikke, at saadanne industrielle Specialiteter, som Fællesmejerier i Virkeligheden ere, med nogen Grund kunne udelades af en saadan Lov som denne. Der er noget for mig besynderligt i, at man altsaa samtidig med, at man gaar videre og videre i at løse Baandene i det patriarkalske Forhold, der, om man vil, tidligere var inden for Haandværkskredse og de industrielle Kredse, saa vil lave et omvendt Patriarkat — jeg har tilladt mig at bruge det Udtryk en Gang før — paa dette ene Omraade, hvor Patriarken forpligtes til at opslaa i Fabrikken, at han er forpligtet til at understøtte og bære alle Følgerne af Arbejdernes mulige Uforstigtighed eller iethvert Fald af deres Ulykker, og at de skulle paa se, at han opfylder denne Forpligtelse, hvis ikke maa de endeligt komme med Rettens Betjente; han har ingen andre patriarkalske Rettigheder, men den ene Forpligtelse har man tildelt ham. Der er noget, forekommer det mig, der ikke er ganske svarende i saa Henseende. Jeg kunde forstaa, hvis man reformerede dette Forhold f. Eks. i Forening med en Skærpelse af Straffen for Kontraktbrud og tog hele dette alvorlige Spørgsmaal op, hvorledes det egentlig vil blive i Fremtiden, naar Kontraktbrud ustraffet kunne finde Sted i et saadant Omfang, som det for Tiden kan se, og man staar over for Folk, som ikke kunne betale, og hvis de skulle lide nogen Straf, saa maa det offentlige egentlig betale det, idet de afsløne Forsøelsen med nogle Dages Fængsel. Der staar man over for et Problem af over-

ordentlig stor Betydning, og som ogsaa har særlig Betydning for Arbejderne, fordi den bræve og hæderlige Arbejder, som nødig vil begaa Kontraktbrud, jo ved mange Lejligheder trækkes med og ikke kan sige noget derimod, fordi der ikke en Gang fra det offentlige Side er foretaget saadanne Foranstaltninger, at han i Virkeligheden kan forsvare sig mod sine Kammerater ved at hævde, at han paadrager sig Fare ved den Optræden, de ville lokke eller true ham til. Naar man skal reformere disse Spørgsmaal, kunde jeg forstaa, at man samtidig paalagde Arbejdsgiverne en Forpligtelse lige over for deres Arbejdere i Ulykkestilfælde; men, som jeg tidligere har tilladt mig at sige, det forekommer mig, at der er noget besynderligt i blot at tage dette lille Punkt ud; det er, som om man vilde forcere denne Sag igennem og lade alt andet ligge. At Sagen i og for sig er god, og at det, hvis man ikke kan komme til en anden Løsning af Sagen, maaste er rigtigt at gaa den Vej, vil jeg ikke bestride. Det er ikke, fordi jeg paa den Maade vil være Principrytter; thi i Virkeligheden ville disse Ulykkesforviklinger ikke antage saa store Dimensioner, at vi behøvede at nære særlig Frygt for, at Arbejdsgiverne derved ville blive revne over Ende. Der er imidlertid et andet Spørgsmaal, jeg gerne vil rette til det ærede Udvalg, i Haab om, at Ordføreren eller andre ærede Medlemmer ville besvare det. Der blev i Betænkningen i Fjor fremsat et Forslag, kaldt Nr. 2, som gik ud paa at supplere det Forslag, som den Gang var fremsat, og dette Forslag skulde omfatte de andre Erhverv, som ikke falde ind under denne Lov, og det var jo altsaa særlig Skov- og Landbruget og al anden Haandværks- og industriel Virksomhed, som ikke faldt ind under den Lov, og der vilde man saa henvise til Reglerne om Alderdomsforsørgelse, en Tanke, jeg for øvrigt tidligere har tilladt mig at anbefale, om end rigtignok under andre Forudsætninger. Dette Forslag hviler altsaa i Svøbet, og hvad der kommer ud af det, vide vi ikke. Men jeg kan ikke forstaa, at man, som det allerede er fremhævet, kan lade hele Fiskeribefolkningen og Sømandsstanden være ganske uden for dette Forslag. Jeg har staet i den Formening, at dette Forslag, naar det er fremsat, selv om der ikke er nogen Udsigt til, at det gaar igennem, dog skulde være en Fastslaaen af Princippet, at man vilde gaa videre frem ad Vegen og søge at løse det for de øvrige Klassers Vedkommende, men at man saa netop har udeladt den Klasse af Samfundet, som trænger mest dertil, kan jeg ikke forstaa. Det er allerede fremhævet